

Bruxelles, 24.5.2022
COM(2022) 243 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

Al șaselea Raport anual privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia

1. Introducere.....	2
1.1. Turcia și criza refugiaților	2
1.2. Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului.....	3
2. Funcționarea instrumentului.....	7
3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării	8
4. Punerea în aplicare a instrumentului	10
5. Monitorizare și evaluare	17
6. Audit.....	18
7. Comunicare și vizibilitate.....	18
8. Concluzii și etapele următoare	20

1. Introducere

În conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015¹ privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare („decizia”), Comisia informează periodic Parlamentul European și Consiliul cu privire la punerea în aplicare a Instrumentului pentru refugiații din Turcia (denumit în continuare „instrumentul”). Articolul 8 alineatul (2) din decizie prevede obligația Comisiei de a transmite anual Parlamentului European și Consiliului un raport cu privire la punerea în aplicare a instrumentului. Primul raport anual privind instrumentul a fost publicat în martie 2017². Toate rapoartele anuale pot fi găsite pe site-ul web dedicat Instrumentului pentru refugiații din Turcia³. Termenul de transmitere a prezentului raport este februarie 2022.

1.1. Turcia și criza refugiaților

Data fiind poziția sa geografică, Turcia este o importantă țară de primire și de tranzit pentru refugiați și migranți. Această țară găzduiește peste patru milioane de refugiați, cel mai mare număr din lume. Printre aceștia se numără 3,7 milioane de refugiați sirieni înregistrați⁴ și 330 000 de refugiați și solicitanți de azil înregistrați provenind în principal din Afganistan, Irak, Iran și Somalia^{5 6}. Acest număr foarte mare de persoane a avut un impact semnificativ asupra comunităților-gazdă. Strămutarea prelungită a refugiaților sirieni și numărul tot mai mare de sosiri neregulate din Afganistan în Turcia, ca urmare a crizei din vara anului 2021, ridică tot mai multe probleme în ceea ce privește coeziunea socială dintre refugiați, migranți și comunitățile-gazdă, în special într-un context caracterizat de încetinirea creșterii economice și de impactul pandemiei de COVID-19 asupra pieței muncii.

Turcia continuă să depună eforturi semnificative în ceea ce privește găzduirea a peste patru milioane de refugiați și migranți și abordarea nevoilor acestora, reiterându-și angajamentul față de punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia din martie 2016⁷. Contrar așteptărilor, Turcia nu s-a confruntat cu un aflux masiv de migranți și refugiați ca urmare a deteriorării situației în materie de securitate din Afganistan. În pofida acestui lucru, se menține o presiune de-a lungul frontierei turco-iraniene. În 2021, Declarația UE-Turcia a continuat să dea rezultate concrete în ceea ce privește reducerea numărului de treceri neregulate și periculoase și salvarea de vieți omenești în Marea Egee. Cu toate acestea, în 2021, numărul sosirilor de migranți în situație neregulară a crescut pe majoritatea rutelor, în comparație cu 2020: cu 11 865 (92 %), în Cipru, cu 12 916 (peste 200 %) în Italia și cu 936 (peste 300 %)

¹ Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015 privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare – Instrumentul pentru refugiați destinat Turciei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei din 10.2.2016.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1552547465999&from=RO>

³ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

⁴ <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>

⁵ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>

⁶ O particularitate a sistemului de azil din Turcia este faptul că această țară a semnat cu o rezervă Protocolul de la New York din 1967 la Convenția de la Geneva din 1951. În consecință, marea majoritate a refugiaților din Turcia nu pot solicita acordarea statutului de refugiat cu drepturi depline, ci doar a „statutului condiționat de refugiat”, care, dacă este acordat, limitează șederea în țară până când un refugiat recunoscut este „relocat într-o țară terță”.

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

în Bulgaria. Totuși, numărul sosirilor în Grecia s-a redus la 7 443, ceea ce reprezintă o scădere de 47 %. Creșterile din 2021 ar putea fi cauzate, parțial, de eliminarea măsurilor luate de țările din regiune în 2020 pentru a limita pandemia. În plus, deși relocarea refugiaților în statele membre ale UE a fost reluată după o scurtă întrerupere cauzată de pandemia de COVID-19, Turcia a menținut suspendarea returnărilor din insulele grecești impusă în martie 2020.

În martie și în iunie 2021, Consiliul European a reamintit faptul că Uniunea Europeană are un interes strategic față de menținerea unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și față de dezvoltarea unei relații de cooperare reciproc avantajoase cu Turcia⁸. Liderii UE s-au oferit să promoveze o dinamică mai pozitivă în ceea ce privește relațiile dintre UE și Turcia. În acest scop, aceștia și-au exprimat disponibilitatea de a colabora cu Turcia într-un mod gradual, proporțional și reversibil într-o serie de domenii de interes comun, inclusiv în domeniul migrației. În octombrie 2021, la Ankara a avut loc un dialog la nivel înalt UE-Turcia privind migrația și securitatea.

Consiliul European din iunie 2021 a invitat Comisia să prezinte fără întârziere propuneri formale privind continuarea acordării de fonduri pentru refugiații sirieni și comunitățile-gazdă din Turcia, Iordania, Liban și din alte părți ale regiunii, în conformitate cu declarația membrilor Consiliului European din martie 2021 și în contextul politicii globale a UE în domeniul migrației. Comisia a mobilizat 3 miliarde EUR din bugetul UE pentru perioada 2021-2023. La sfârșitul anului 2021, Comisia a mobilizat 860 de milioane EUR pentru a oferi sprijin în domeniul nevoilor de bază, al educației și al gestionării migrației. Ca și în cazul celei de a doua tranșe a instrumentului, programarea pachetului pentru perioada 2021-2023, în valoare de 3 miliarde EUR, ar trebui să reflecte în continuare trecerea de la ajutor umanitar la asistență pentru dezvoltare.

1.2. Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului

În 2015, Uniunea Europeană și statele sale membre au decis să își intensifice implicarea politică și financiară pentru a sprijini Turcia în eforturile sale de găzduire a refugiaților. Ca răspuns la solicitarea statelor membre ale UE de a se alocă o finanțare suplimentară substanțială pentru sprijinirea refugiaților din Turcia, Comisia a instituit Instrumentul pentru refugiații din Turcia, prin Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015, modificată la 10 februarie 2016⁹ și ulterior la 14 martie și la 24 iulie 2018. Instrumentul este un mecanism de coordonare a mobilizării resurselor care provin atât de la bugetul UE, cât și din contribuții suplimentare din partea statelor membre, integrate în bugetul UE ca venituri alocate externe. Statele membre s-au angajat politic să furnizeze contribuții naționale în cadrul înțelegerii comune dintre statele membre ale UE și Comisia Europeană, înțelegere care a fost adoptată de reprezentanții guvernelor statelor membre la 3 februarie 2016 și care a fost actualizată cu ocazia acordului privind cea de a doua tranșă a instrumentului¹⁰. Înțelegerea comună a instituit, de asemenea, un cadru de condiționalitate. Pentru prima tranșă a instrumentului (2016-2017) s-au alocat în total 3 miliarde EUR. S-au pus la dispoziție 3 miliarde EUR, pe lângă cele

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/50841/2425-06-21-euco-conclusions-ro.pdf>

⁹ Decizia C(2016) 60/3 a Comisiei din 10 februarie 2016 privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia de modificare a Deciziei C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015.

¹⁰ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf>

345 de milioane EUR¹¹ deja alocate de Comisie Turciei ca răspuns la criza refugiaților din Siria înainte de instituirea instrumentului și în plus față de ajutorul bilateral acordat de statele membre. Pentru a doua tranșă din cadrul instrumentului (2018-2019) s-au pus la dispoziție, în plus, 3 miliarde EUR, suma totală din cadrul instrumentului ajungând la 6 miliarde EUR. Instrumentul a devenit operațional la 17 februarie 2016, cu ocazia primei reuniuni a comitetului director al instrumentului. În urma acestei reuniuni, Comisia a contractat rapid primele proiecte din cadrul instrumentului. Până la 31 decembrie 2020, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Din suma totală de 6 miliarde EUR, s-au plătit, până în prezent, aproximativ 4,6 miliarde EUR.

La 18 martie 2016, șefii de stat și de guvern ai Uniunii Europene și ai Turciei și-au reconfirmat angajamentul privind punerea în aplicare a planului lor comun de acțiune și au convenit asupra unor măsuri suplimentare menite să aprofundeze relațiile dintre Turcia și UE și să abordeze criza migrației. Turcia și Uniunea Europeană au recunoscut că sunt necesare eforturi suplimentare, rapide și hotărâte. Mai precis, în Declarația UE-Turcia din 18 martie 2016¹² (denumită în continuare „declarația”) s-a solicitat, printre altele, să se pună capăt migrației neregulamentare din Turcia către UE, prin subminarea modelului de afaceri al persoanelor care introduc ilegal migranți și prin oferirea unei alternative migranților, astfel încât aceștia să nu își mai pună viața în pericol, precum și să se intensifice punerea în aplicare a instrumentului. În 2021, numărul total de sosiri din Turcia în Grecia, Italia și Bulgaria a fost de 21 295, față de 18 402 în 2020 (o creștere de 16 %). Dintre acestea, 7 443 au fost înregistrate în Grecia, față de 13 979 în 2020 (o creștere de 47 %), 12 916 în Italia, comparativ cu 4 191 în 2020 (o creștere de peste 200 %) și 936 în Bulgaria, comparativ cu 232 în 2020 (o creștere de peste 300 %). Ruta de migrație din Turcia către Cipru a rămas foarte activă. În 2021, numărul total de sosiri neregulamentare în zonele controlate de guvern din Cipru a fost de 11 685 (10 918 după trecerea liniei verzi prin zonele care nu sunt controlate de guvern), ceea ce reprezintă o creștere de 92 % față de 2020.

Turcia a continuat să se confrunte cu o presiune considerabilă exercitată de migrație, care, după o scădere în 2020, ca urmare a pandemiei de COVID-19, a crescut din nou în 2021. Începând din martie 2021, cifrele lunare privind persoanele reținute în Turcia au fost mai mari decât cifrele aferente aceluiași perioade de raportare din 2020. S-a continuat punerea în aplicare a mecanismului de relocare „unu la unu” în conformitate cu declarația. În perioada aprilie 2016 - februarie 2022, au fost relocați din Turcia în UE 32 562 de refugiați sirieni. Începând din 2016, au fost returnați din insulele grecești în Turcia, în temeiul declarației, 2 140 de migranți. Întrucât, din cauza pandemiei de COVID-19, autoritățile turce nu au revocat decizia din martie 2020 de suspendare a operațiunilor de returnare în temeiul declarației, în 2021 nu au avut loc operațiuni de returnare. Deși relocările din Turcia au fost reluate începând cu iulie 2020, returnările din Grecia sunt, în continuare, suspendate. Ca răspuns la solicitările repetate din partea autorităților elene și a Comisiei Europene de a se relua operațiunile de returnare, Turcia a declarat că nu va avea loc nicio operațiune de

¹¹ Finanțare mobilizată în perioada 2013-2015 în cadrul diferitelor instrumente de finanțare externă, și anume Instrumentul de ajutor umanitar, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP), inclusiv o serie de acțiuni puse în aplicare de Fondul fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană (EUTF).

¹²<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

returnare atât timp cât nu se pune capăt presupuselor respingeri la frontiera turco-elenă și Grecia nu își revocă decizia prin care Turcia este considerată țară terță sigură¹³.

Sistemul de admisie umanitară pe bază de voluntariat, care ar urma să fie activat atunci când trecerile neregulate ale frontierei dintre Turcia și UE încetează sau, cel puțin, sunt reduse în mod semnificativ și durabil, nu a fost încă activat de statele membre.

¹³ În conformitate cu o nouă decizie ministerială a Greciei, Turcia va fi considerată țară terță sigură pentru solicitanții de azil din Pakistan, Bangladesh, Siria, Afganistan și Somalia. Prin urmare, în temeiul acestei decizii, cererile depuse de cetățenii țărilor menționate mai sus pot fi considerate inadmisibile, iar solicitanții vor fi returnați în Turcia, unde se consideră că sunt în siguranță și au posibilitatea de a solicita statutul de refugiat.

COVID-19

Pandemia de COVID-19 continuă să aibă un impact semnificativ în Turcia. După declanșarea crizei în Turcia, în martie 2020, Comisia a contactat autoritățile turce pentru a le întreba dacă au nevoie de un sprijin specific din partea UE. Acestea și-au confirmat intenția de a continua proiectele din cadrul instrumentului și asistența bilaterală regulată acordată în temeiul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA), astfel cum au fost programate inițial. În strânsă consultare cu autoritățile turce, Comisia a fost de acord cu mobilizarea economiilor din cadrul instrumentului în scopuri legate de pandemia de COVID-19, sub formă de finanțare suplimentară mai degrabă pentru proiectele existente decât pentru proiecte noi. De asemenea, Comisia a contactat partenerii de punere în aplicare ai instrumentului în vederea evaluării impactului pandemiei de COVID-19 asupra proiectelor din cadrul instrumentului. În urma acestei consultări, perioada de punere în aplicare a proiectelor în cadrul măsurii speciale din 2016 în valoare de 1,6 miliarde EUR a fost prelungită până în iunie 2025, ceea ce ar trebui să permită, pentru toate proiectele în cauză, atingerea obiectivelor declarate.

Până la sfârșitul anului 2021, în cadrul Instrumentului pentru refugiații din Turcia, au fost redirecționate către intervenții de asistență medicală și măsuri de sprijin socioeconomic pentru atenuarea impactului pandemiei de COVID-19 aproximativ 83 de milioane EUR (suma totală a intervențiilor redirecționate ale UE în cadrul tuturor instrumentelor financiare ale UE fiind de 133 de milioane EUR). Acțiunile au inclus activarea unei rezerve pentru cheltuieli neprevăzute în valoare de 4,7 milioane EUR în cadrul proiectului SIHHAT I, pentru echiparea centrelor medicale pentru migranți cu echipamente de protecție și dezinfectanți. În plus, în cadrul componentei umanitare a instrumentului, peste 63 de milioane EUR au fost realocate pentru a oferi, printr-o serie de proiecte, un răspuns umanitar ca urmare a pandemiei de COVID-19. În special, atât Plasa de siguranță socială de urgență (*Emergency Social Safety - ESSN*), cât și Transferurile condiționate de numerar pentru educație (*Conditional Cash Transfer for Education - CCTE*) au oferit beneficiarilor lor un sprijin suplimentar în numerar. În lunile iunie și iulie 2020, în cadrul ESSN au fost acordate două finanțări suplimentare, fiecare în valoare de 500 de lire turcești (TL) și în valoare totală de peste 40 de milioane EUR, pentru peste 1,75 milioane de refugiați (308 000 de gospodării). La 30 noiembrie 2020, în cadrul proiectului CCTE, toți beneficiarii eligibili ai CCTE, indiferent de vârstă și de nivelul educațional, au primit o finanțare suplimentară, sub forma unei plăți unice, în valoare de 85 TL. În total, au beneficiat de această finanțare suplimentară 518 794 de copii. În plus, a fost acordată și asistență în numerar pentru aproximativ 88 779 de gospodării (414 459 de persoane) care nu sunt beneficiare ale programului ESSN, prin intermediul unei operațiuni la nivel național pusă în aplicare de UNHCR împreună cu Direcția Generală pentru Gestionarea Migrației (DGMM), cu o contribuție de 16,7 milioane EUR din fonduri umanitare în afara instrumentului. În cadrul Fondul fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană, asistența acordată în contextul pandemiei de COVID-19 s-a axat pe achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pe învățarea online și la distanță, pe plasarea forței de muncă și pe sprijin psihosocial.

2. Funcționarea instrumentului

Instrumentul este un mecanism de coordonare care permite mobilizarea rapidă, eficace și eficientă a asistenței acordate de UE refugiaților din Turcia. Instrumentul asigură mobilizarea optimă a instrumentelor de finanțare existente ale UE, sub formă de asistență umanitară și/sau de asistență pentru dezvoltare, pentru a răspunde într-un mod cuprinzător și coordonat nevoilor refugiaților și ale comunităților-gazdă¹⁴.

Comitetul director al instrumentului oferă orientări strategice privind prioritățile, tipurile de acțiuni care urmează să fie sprijinite, sumele care urmează să fie alocate și instrumentele de finanțare care urmează să fie mobilizate și, după caz, privind condițiile referitoare la punerea în aplicare a angajamentelor Turciei în temeiul Planului comun de acțiune UE-Turcia din 29 noiembrie 2015 (denumit în continuare „Planul comun de acțiune”)¹⁵. În 2021, cel de al șaselea an de punere în aplicare a instrumentului, au avut loc două reuniuni ale comitetului director, și anume la 30 iunie 2021 și la 17 decembrie 2021. Din cauza pandemiei de COVID-19, aceste reuniuni s-au desfășurat online.

Principiile esențiale care ghidează punerea în aplicare a instrumentului sunt rapiditatea, eficiența și eficacitatea, asigurându-se totodată buna gestiune financiară. Durabilitatea intervențiilor efectuate în cadrul instrumentului și implicarea autorităților din Turcia sunt, de asemenea, importante. Identificarea domeniilor prioritare care trebuie să beneficieze de asistență s-a bazat pe o evaluare cuprinzătoare și independentă a nevoilor¹⁶, acordându-se o atenție specială grupurilor vulnerabile. Evaluarea nevoilor a fost actualizată în 2018¹⁷.

Instrumentul coordonează finanțarea acordată din următoarele instrumente de finanțare externă¹⁸: ajutorul umanitar¹⁹, Instrumentul european de vecinătate²⁰, Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare²¹, Instrumentul de asistență pentru preaderare²² și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace²³. Măsurile finanțate din bugetul Uniunii sunt puse în aplicare în conformitate cu normele și reglementările financiare ale acesteia, care se aplică atât gestiunii directe, cât și celei indirecte.

Acordarea asistenței este condiționată de respectarea strictă de către Turcia a angajamentelor prevăzute în Planul comun de acțiune și în declarație.

¹⁴ Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015, articolul 2 – Obiectivele instrumentului.

¹⁵ A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Decizia C(2015) 9500 a Comisiei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei.

¹⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment.pdf

¹⁷ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

¹⁸ Contribuțiile Instrumentului european de vecinătate și cele ale Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD) au fost transferate și executate în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare și, respectiv, al Fondului fiduciar al UE. În principiu, toate contribuțiile instrumentului la EUTF (din IPA și, într-o mică măsură, din ICD) au fost executate ca asistență fără caracter umanitar.

¹⁹ Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului privind ajutorul umanitar, JO L 163, 2.7.1996, p. 1.

²⁰ Regulamentul (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate, JO L 77, 15.3.2014, p. 27.

²¹ Regulamentul (UE) nr. 233/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de finanțare a cooperării pentru dezvoltare, JO L 77, 15.3.2014, p. 44.

²² Regulamentul (UE) nr. 231/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare, JO L 77, 15.3.2014, p. 11.

²³ Regulamentul (UE) nr. 230/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument care contribuie la stabilitate și pace, JO L 77, 15.3.2014, p. 1.

3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării

Bugetul total coordonat de instrument este de 6 miliarde EUR și este mobilizat în două tranșe. Proiectele din cadrul primei și celei de a doua tranșe se derulează cel târziu până la jumătatea anului 2025 (multe proiecte din prima tranșă fiind deja finalizate, iar majoritatea proiectelor urmând să fie finalizate mai devreme).

În mod excepțional, din cauza crizei provocate de pandemia de COVID-19, perioada de punere în aplicare a proiectelor în cadrul măsurii speciale din 2016 în valoare de 1,6 miliarde EUR a fost prelungită din nou, până în iunie 2025, permițând astfel, pentru toate proiectele în cauză, atingerea obiectivelor declarate.

Prima tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care 1 miliard EUR a fost mobilizat din bugetul UE, iar 2 miliarde EUR au fost furnizate de statele membre sub formă de contribuții bilaterale²⁴. În mod similar, cea de a doua tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care bugetul UE a asigurat 2 miliarde EUR, iar statele membre 1 miliard EUR²⁵.

În ceea ce privește resursele din bugetul UE, din suma de 1 miliard EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2016-2017 s-au mobilizat 250 de milioane EUR în 2016 și 750 de milioane EUR în 2017. Din suma de 2 miliarde EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2018-2019 s-au mobilizat 550 de milioane EUR în 2018, soldul fiind mobilizat în 2019.

În ceea ce privește contribuțiile statelor membre, pentru prima tranșă statele membre au contribuit la instrument cu 677 de milioane EUR în 2016, cu 847 de milioane EUR în 2017, cu 396 de milioane EUR în 2018 și cu 80 de milioane EUR în 2019. Pentru cea de a doua tranșă, statele membre au contribuit cu 68 de milioane EUR în 2018, cu 202 milioane EUR în 2019, cu 265 de milioane EUR în 2020 și cu 166 de milioane EUR în 2021, restul plăților fiind planificate până în 2023. Contribuțiile statelor membre se efectuează direct la bugetul UE sub formă de venituri alocate externe, în temeiul articolului 21 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul financiar, și se alocă liniilor bugetare aferente Instrumentului de asistență pentru preaderare și ajutorului umanitar.

Există în continuare o corelație satisfăcătoare între ritmul în care statele membre își achită contribuțiile *către* instrument și ritmul plăților finanțate de contribuțiile respective *din* instrument.

În 2019, în cadrul componentei umanitare a instrumentului, 19,50 milioane EUR au fost alocate sub formă de capacitate de rezervă pentru o eventuală finanțare a măsurilor de răspuns la aflusul de refugiați noi din Siria. Întrucât rezerva nu a fost utilizată în 2019, această sumă a fost contractată în 2020 pentru a acoperi acțiunile privind sănătatea și protecția, încheind exercițiul de programare pentru a doua tranșă.

Până la 31 decembrie 2021, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Din totalul de 6 miliarde EUR s-au plătit peste 4,6 miliarde EUR.

²⁴ Repartizarea totală a contribuției statelor membre este disponibilă la adresa:

<http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>.

²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

Asistență suplimentară a UE pentru refugiații din Turcia, acordată în afara cadrului instrumentului

În 2020, Comisia a alocat, în afara cadrului instrumentului, 535 de milioane EUR pentru sprijinirea acțiunilor umanitare în Turcia, din care 50 de milioane EUR pentru continuarea acordării de asistență în domeniul protecției, al sănătății și al educației și 485 de milioane EUR din bugetul rectificativ pentru continuarea programelor „Plasa de siguranță socială de urgență” și „Transferuri condiționate de numerar pentru educație”. În plus, în 2020, în cadrul Instrumentului care contribuie la stabilitate și pace (IcSP), a fost adoptat un program în valoare de 11 milioane EUR, în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), pentru a contribui la armonizarea migranților cu un statut juridic diferit, în conformitate cu Planul național de acțiune al Turciei privind armonizarea și cu abordările UE.

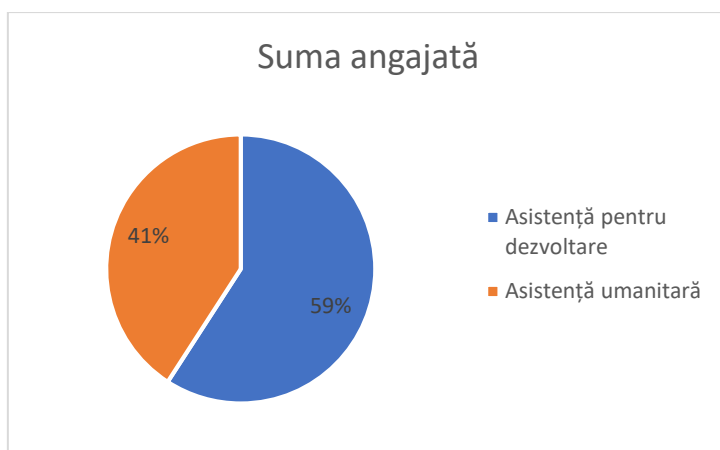
Ca urmare a concluziilor Consiliului European din iunie 2021, Comisia a propus mobilizarea unei sume suplimentare de 3 miliarde EUR pentru refugiații și comunitățile-gazdă din Turcia, pentru perioada 2021-2023. Prima tranșă de 860 de milioane EUR din această finanțare a fost angajată la sfârșitul anului 2021 pentru continuarea sprijinului în domenii prioritare cum ar fi nevoile de bază și educația, gestionarea migrației și controlul frontierelor. Următoarele sume au fost reportate pentru 2022: 90 de milioane EUR pentru alocarea aferentă anului 2021 în cadrul IPA și 50 de milioane EUR pentru alocarea aferentă anului 2021 în cadrul instrumentelor HOME. În plus, pentru 2022 a fost alocată suma de 125 de milioane EUR sub formă de ajutor umanitar. Soldul de aproximativ 2 miliarde EUR urmează să fie programat în 2022 și 2023.

Asistența totală alocată de UE pentru refugiații din Turcia începând din 2011 se ridică la aproape 10 miliarde EUR. Aceasta include 6 miliarde EUR în cadrul Instrumentului pentru refugiații din Turcia, care constă în 3 miliarde EUR de la bugetul UE și 3 miliarde EUR în contribuții din partea statelor membre, integrate în bugetul UE ca venituri alocate externe.

4. Punerea în aplicare a instrumentului

Instrumentul este pus în aplicare sub formă de asistență umanitară și de asistență pentru dezvoltare. În cadrul primei tranșe, pentru aceste componente s-au alocat aproximativ 1,4 miliarde EUR și, respectiv, 1,6 miliarde EUR. Având în vedere natura prelungită a crizei din Siria, intervențiile în cadrul celei de a doua tranșe se concentrează din ce în ce mai mult asupra activităților de sprijin socioeconomic și asupra creării de oportunități de asigurare a mijloacelor de trai. În cadrul celei de a doua tranșe, pentru asistența umanitară s-au alocat 1,04 miliarde EUR, iar pentru asistența pentru dezvoltare 1,9 miliarde EUR²⁶.

În ceea ce privește instrumentul per ansamblu, defalcarea asistenței pentru dezvoltare și a asistenței umanitare este după cum urmează:

Pentru informații complete, a se vedea tabelul privind proiectele, disponibil online²⁷.

Programarea instrumentului a fost finalizată în decembrie 2019, iar la sfârșitul anului 2020 a fost contractat integral pachetul financiar operațional în valoare de 6 miliarde EUR, din care, până la sfârșitul anului 2021, s-au plătit 4,6 miliarde EUR.

Este important de remarcat faptul că asistența furnizată în cadrul instrumentului se bazează pe proiecte. Plățile depind de progresul punerii în aplicare a intervențiilor din cadrul instrumentului.

Se acordă o atenție specială refugiaților și solicitanților de azil care nu au cetățenie siriană. Intervențiile efectuate în cadrul instrumentului urmăresc întotdeauna să implice comunitățile locale care găzduiesc refugiați.

Asistența umanitară este destinată celor mai vulnerabili refugiați, oferindu-le un sprijin demn, care să le satisfacă nevoile de bază și să le asigure protecția necesară. Aceasta remediază și lacunele în materie de furnizare de servicii, prin intermediul agențiilor specializate și al partenerilor din domeniul sănătății și al educației, în situații de urgență. Ajutorul umanitar oferit de UE este ghidat de Consensul european privind ajutorul umanitar din 2007²⁸, care prevede că UE, în calitate de actor umanitar, aderă la principiile umanitare ale umanității, neutralității, imparțialității și independenței, astfel cum se prevede la

²⁶ Soldul de 60 de milioane EUR este alocat pentru sprijin administrativ și operațional în scopul punerii în aplicare a instrumentului.

²⁷ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-02/Facility%20table_January%202022.pdf

²⁸ Declarația comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre.

articolul 214 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și în Regulamentul (CE) nr. 1257/96 privind ajutorul umanitar^{29,30}.

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost puse în aplicare în total 65 de proiecte, prin intermediul a 21 de parteneri, în cadrul primei tranșe și al celei de a doua tranșe. Aceste proiecte urmăresc să acopere satisfacerea nevoilor de bază, protecția, educația și sănătatea pentru cei mai vulnerabili refugiați din Turcia. În cadrul primei tranșe s-au alocat și s-au contractat pentru asistență umanitară aproximativ 1,4 miliarde EUR, plătindu-se 1,3 miliarde EUR, în timp ce în cadrul celei de a doua tranșe, până la 31 ianuarie 2021 s-au contractat 1,04 miliarde EUR, fiind plătite 964 de milioane EUR.

Asistența pentru dezvoltare sprijină nevoile pe termen mai lung în domeniile sănătății, educației și dezvoltării socioeconomice a refugiaților, în special în ceea ce privește accesul la servicii publice și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai, precum și în domeniul infrastructurii municipale. Asistența pentru dezvoltare se axează, de asemenea, pe grupurile vulnerabile și include dimensiunea de gen în intervențiile sale, de exemplu prin asigurarea protecției femeilor și a fetelor împotriva violenței sexuale și a celei bazate pe gen și prin îmbunătățirea accesului la asistență în domeniul sănătății sexuale și reproductive.

În cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului, punerea în aplicare a 26 de proiecte contractate în cadrul primei tranșe a continuat să înregistreze progrese satisfăcătoare. Dintre aceste proiecte, 15 au fost puse în aplicare în cadrul Fondului fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană (EUTF), suma totală fiind de 293 de milioane EUR, în plus față de alocarea gestionată în mod direct prin Instrumentul de asistență pentru preaderare³¹.

Plățile către partenerii de punere în aplicare au ajuns la 2,22 miliarde EUR, dintr-un total de 3,5 miliarde EUR alocate asistenței pentru dezvoltare în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului³². În cadrul celei de a doua tranșe, cele 1,9 miliarde EUR alocate au fost contractate în totalitate în decembrie 2020, 730 de milioane EUR fiind plătite până la sfârșitul lunii decembrie 2021. În cadrul componentei pentru dezvoltare a instrumentului sunt incluse 17 contracte noi.

²⁹ Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului din 20 iunie 1996 privind ajutorul umanitar.

³⁰ Ajutorul umanitar al Comisiei Europene se bazează pe planuri anuale de punere în aplicare a ajutorului umanitar specifice fiecărei țări. Cadrul de cooperare dintre Comisie și partenerii acesteia în domeniul ajutorului umanitar este stabilit de acordurile-cadru financiare și administrative ale Comisiei încheiate cu organizații internaționale și de acordurile-cadru de parteneriat cu organizații neguvernamentale.

³¹ Fondurile din Instrumentul de asistență pentru preaderare alocate în cadrul instrumentului sunt gestionate în conformitate cu normele privind acțiunile externe, prevăzute în partea a doua titlul IV din Regulamentul financiar, și cu normele de aplicare a acestuia.

³² Această cifră include și plățile din cadrul proiectelor puse în aplicare prin intermediul Fondului fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană, dar care nu au fost încă încasate din bugetul UE.

Intervențiile din cadrul instrumentului în funcție de domeniile prioritare

Progresele înregistrate pentru fiecare domeniu prioritar în punerea în aplicare a asistenței finanțate în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului sunt prezentate în rapoartele bianuale de monitorizare a instrumentului³³:

Educație

Instrumentul a alocat peste 1,5 miliarde EUR pentru domeniul prioritar al educației, din care 545 de milioane EUR³⁴ pentru infrastructura educațională.

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost alocate pentru educație peste 181 de milioane EUR. Programul „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE) este pus în aplicare cu succes în continuare și sprijină înscrierea la școală a copiilor refugiați și frecventarea școlii de către aceștia prin plăți bilunare către familiile refugiaților, cu condiția ca elevii să meargă la școală cu regularitate. În prezent, programul CCTE este finanțat până în august 2022, datorită finanțării suplimentare în valoare de 85 de milioane EUR, prevăzută în bugetul rectificativ convenit de autoritatea bugetară a UE în iulie 2020. Până în decembrie 2021, 760 858 de copii beneficiaseră de cel puțin o plată în cadrul programului CCTE. În plus, copiii au beneficiat de servicii de protecție a copilului pentru a se asigura înscrierea și frecventarea continuă a școlii, 11 567 de copii au participat la activități de dobândire a unor competențe socio-emoționale și de coeziune socială, în timp ce 351 de membri ai personalului școlar și 849 de părinți au participat la cursuri de combatere a comportamentelor agresive (*anti-bullying*), oferite de UNICEF.

În ceea ce privește asistența pentru dezvoltare acordată prin intermediul instrumentului, a continuat punerea în aplicare a unui grant direct ulterior (PIKTES³⁵) pentru Ministerul Educației Naționale (MoNE), în valoare de 400 de milioane EUR. PIKTES sprijină eforturile ministerului de a spori integrarea copiilor sirieni și accesul acestora la o educație de înaltă calitate. Până la sfârșitul lunii iunie 2021, erau înscriși în sistemul de educație formală puțin peste 701 000 de copii sirieni. Dintre aceștia, peste 30 000 erau înscriși în învățământul preșcolar, peste 322 000 în învățământul primar, 251 323 în învățământul secundar inferior și 96 361 în învățământul secundar superior. Până la jumătatea anului 2021, 46 766 de copii refugiați au beneficiat de cursuri de recuperare, iar 60 472 de copii refugiați au beneficiat de cursuri de sprijin datorită fondurilor instrumentului. În ceea ce privește sprijinul pentru capacitatea de predare a sistemului educațional, în perioada ianuarie-iunie 2021 au fost angajați sau remunerați, prin intermediul PIKTES, aproape 7 000 de membri ai personalului didactic și ai personalului auxiliar. În prima jumătate a anului 2021, 3 500 de profesori au beneficiat, în cadrul PIKTES, de formare privind predarea online și pregătirea materialelor educaționale digitale.

Numărul de elevi refugiați și de elevi ai comunității-gazdă care au beneficiat de burse din fondurile instrumentului pentru a studia în unități de învățământ profesional și tehnic (IPT) sau în instituții de învățământ superior a crescut cu 3 700, ajungând la aproape 13 300.

³³ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

³⁴ Această sumă include un proiect pentru energie curată în valoare de 40 de milioane EUR în cadrul EUTF (Instrumentul pentru refugiații din Turcia 1).

³⁵ Promovarea integrării copiilor sirieni în sistemul de învățământ (PIKTES)

Majoritatea acestor elevi erau refugiați. Echilibrul de gen a fost menținut. Majoritatea burselor (aproximativ 12 000) au permis elevilor din învățământul secundar să urmeze cursuri tehnice și profesionale la licee și centre de învățământ profesional și tehnic.

Instrumentul a continuat să sprijine dezvoltarea infrastructurii educaționale și să reducă supraaglomerarea din școli. S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește numărul de instituții de învățământ modernizate și finalizate. O realizare majoră în ceea ce privește modernizarea a fost instalarea a 8 700 de panouri inteligente în școli primare și secundare. Până în prezent au fost modernizate, datorită fondurilor instrumentului, peste 12 000 de clădiri. În plus, au fost construite 117 școli și a început furnizarea de servicii educaționale în 108 școli. Un proiect în domeniul energiei curate, în valoare de 40 de milioane EUR, contractat în cadrul primei tranșe, urmărește să asigure alimentarea cu energie electrică a 120 de școli, prin intermediul a două parcuri fotovoltaice și al unor panouri fotovoltaice instalate pe acoperiș. În cazul a trei școli, lucrările de instalare a panourilor fotovoltaice pe acoperiș au fost finalizate, iar în cazul a altor 48 de școli, lucrările au fost finalizate în proporție de 90 %, în medie. În plus, au fost demarate lucrări de reabilitare menite să sporească eficiența energetică a altor 41 de școli; până la sfârșitul anului, acestea au fost finalizate în proporție de 70 %.

Protecție

În total au fost alocate pentru protecție, în cadrul instrumentului, aproximativ 212 milioane EUR, în principal prin intermediul unor proiecte din cadrul componentei umanitare.

Componenta umanitară a instrumentului a sprijinit înregistrarea și verificarea refugiaților cu scopul de a legaliza statutul acestora în Turcia și de a le facilita accesul la servicii. Pe lângă intervențiile de protecție independente menite să acopere lacunele și să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor expuse riscurilor, protecția a fost integrată și în ceilalți piloni ai strategiei de răspuns umanitar (nevoi de bază, sănătate și educație). Scopul general este de a aborda într-un mod mai adecvat vulnerabilitățile refugiaților, de a legaliza statutul acestora și de a-i conecta la o rețea mai largă de servicii publice și de servicii ale ONU/ONG-urilor. În plus, proiectele finanțate prin intermediul Fondului fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană au inclus asistență pentru primirea refugiaților în centre comunitare și pentru îndrumarea ulterioară a refugiaților vulnerabili către servicii adecvate.

În cadrul componentei de dezvoltare a măsurii speciale din iulie 2019, la sfârșitul anului 2020 a fost contractat un grant direct pentru Ministerul Familiei, Muncii și Serviciilor Sociale, în valoare de 20 de milioane EUR. Proiectul are ca scop îmbunătățirea furnizării de servicii sociale preventive și de protecție pentru cei mai vulnerabili refugiați și pentru membrii comunităților-gazdă.

Sănătate

În cadrul instrumentului, au fost alocate aproximativ 800 de milioane EUR pentru domeniul prioritar al sănătății.

Principalul pilon al sprijinului acordat prin intermediul instrumentului este proiectul SIHHAT, un grant direct acordat Ministerului Sănătății din Turcia, în două tranșe, în valoare de 300 de milioane EUR și, respectiv, de 210 milioane EUR. SIHHAT sprijină eforturile

ministerului de a oferi un acces liber și echitabil la asistență medicală pentru 4 milioane de refugiați. Numărul de centre medicale funcționale pentru migranți a ajuns la 180, iar în cadrul proiectului sunt remunerați în prezent 4 091 de membri ai personalului medical, 79 % dintre aceștia fiind de origine siriană. Ritmul punerii în aplicare a proiectului este în continuare satisfăcător, cu rezultate concrete pe teren. Rezerva pentru cheltuieli neprevăzute a proiectului SIHHAT 1, în valoare de 4,75 milioane EUR, menită să răspundă nevoilor legate de pandemia de COVID-19, a fost pusă la dispoziție în aprilie 2020, iar în cadrul proiectului SIHHAT 2 a fost alocată o sumă suplimentară de 1,6 milioane EUR pentru redresarea situației în urma pandemiei de COVID-19.

Din decembrie 2021, este în curs proiectul ulterior, SIHHAT 2 (în valoare de 210 milioane EUR), desfășurat în parteneriat cu Ministerul Sănătății din Turcia; scopul acestuia este să asigure sincronizarea cu etapa finală a proiectului SIHHAT 1 și continuarea furnizării de servicii de asistență medicală pentru refugiați până la sfârșitul anului 2023.

Proiectele de construcție de spitale din Dortyol/Hatay și Kilis sunt aproape încheiate, lucrările fiind finalizate în proporție de peste 95 %. În martie 2021, în cadrul unui proiect desfășurat în parteneriat cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB), a fost lansat un contract în valoare de 90 de milioane EUR pentru achiziționarea de infrastructuri și de echipamente medicale complementare de mici dimensiuni.

Continuă să existe preocupări cu privire la accesul la servicii de asistență medicală al refugiaților în afara provinciei inițiale de înregistrare a acestora sau al refugiaților care se deplasează, accesul fiind limitat la vaccinări și la serviciile de asistență medicală de urgență. Acest lucru afectează negativ refugiații care se deplasează, lucrătorii sezonieri și refugiații care s-au stabilit în alte provincii. Comisia monitorizează îndeaproape schimbările de politică și urmărește să sprijine populația de refugiați afectată, prin intermediul activităților de asistență medicală mobilă din cadrul proiectelor SIHHAT.

Infrastructura municipală

În cadrul celei de a doua tranșe a instrumentului au fost alocate 380 de milioane EUR pentru acest domeniu prioritar.

Proiectele din cadrul EUTF, desfășurate împreună cu grupul Agence Française de Développement (AFD), Banca Mondială și Banca Europeană de Investiții (BEI) și Illbank, vizează îmbunătățirea accesului la serviciile municipale și a calității acestor servicii în domeniul aprovizionării cu apă, al apelor reziduale și al gestionării deșeurilor solide, în zonele cele mai afectate de aflusul de refugiați. În plus, un proiect în valoare de 25 de milioane EUR, desfășurat cu Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), oferă infrastructură de agrement în sprijinul coeziunii sociale. În octombrie 2021 au fost finalizate lucrările de construcție a unei instalații de tratare mecanică a deșeurilor biologice în localitatea Gaziantep, în cadrul unui proiect pus în aplicare în cadrul EUTF de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). În temeiul acordului de delegare semnat cu BEI, în cursul anului 2021 au fost semnate și lansate 15 contracte de lucrări, valoarea totală a acestora fiind de 42,4 milioane EUR. Toate celelalte proiecte se află încă la nivel de pregătire (revizuirea proiectului, pregătirea dosarelor de licitație etc.)

Nevoile de bază și sprijinul socioeconomic

Au fost alocate peste 2,83 miliarde EUR pentru nevoile de bază și sprijin socioeconomic în cadrul instrumentului.

Intervențiile în acest domeniu prioritar urmăresc să asigure satisfacerea nevoilor de bază ale celor mai vulnerabili refugiați și sporirea rezilienței și a autonomiei refugiaților. Acest lucru ar trebui să permită o tranziție treptată de la dependența de asistență socială la o autonomie sporită și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai.

În cadrul asistenței pentru nevoile de bază a instrumentului, peste 2,6 milioane de refugiați au primit sprijin care să le permită să ducă o viață demnă. Cea mai mare parte a sprijinului a fost acordată, de la sfârșitul anului 2016, în cadrul Plasei de siguranță socială de urgență (ESSN), un program umanitar de asistență socială care furnizează lunar numerar, prin intermediul unui sistem de carduri de debit de care beneficiază în prezent peste 1,5 milioane de refugiați vulnerabili³⁶. Pentru acest program emblematic a fost alocată, în cadrul celei de a doua tranșe a instrumentului, o finanțare de 500 de milioane EUR, care este în prezent pusă în aplicare de către Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie (din aprilie 2020). Continuarea sprijinului acordat prin intermediul ESSN este asigurată până în primul trimestru al anului 2023, prin alocarea, în afara instrumentului, a unei sume suplimentare de 400 de milioane EUR, aprobată de autoritatea bugetară în iulie 2020 ca parte a bugetului rectificativ menționat anterior, și a unei finanțări suplimentare de 325 de milioane EUR, angajată la sfârșitul anului 2021 în cadrul pachetului suplimentar de 3 miliarde EUR pentru perioada 2021-2023³⁷.

Comisia a semnat, în cadrul celei de a doua tranșe, un contract cu Ministerul Familiei și Serviciilor Sociale pentru un grant direct în valoare de 245 de milioane EUR, în scopul de a permite acordarea unui sprijin financiar lunar, comparabil cu asistența socială furnizată persoanelor vulnerabile în cadrul sistemului de securitate socială din Turcia, și anume C-ESSN. În urma unei faze pregătitoare, plățile către beneficiari au început în iulie 2021 și vor continua cel puțin până la jumătatea anului 2022. Proiectul se desfășoară în paralel cu programul ESSN și oferă sprijin gospodăriilor monoparentale, vârstnicilor, persoanelor cu handicap și celor cu handicap grav. Membrii delegației UE și ai personalului biroului local al ECHO se reunesc periodic pentru a coordona punerea în aplicare în paralel a programelor ESSN și C-ESSN.

Se acordă în continuare sprijin socioeconomic suplimentar refugiaților care au un profil care le-ar permite accesul pe piața muncii. Acest sprijin urmărește sporirea capacității de inserție profesională a refugiaților și asigură programe de formare profesională și de dezvoltare a competențelor, de formare lingvistică, de consiliere profesională și de formare la locul de muncă, precum și simplificarea procesului de obținere a permiselor de muncă, pentru sprijinirea atât a refugiaților sirieni, cât și a comunităților-gazdă. În cooperare cu Organizația pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din Turcia (KOSGEB) și Banca pentru

³⁶ Începând din iulie 2021, cei mai vulnerabili beneficiari ai sprijinului acordat în cadrul ESSN (și anume familiile monoparentale, gospodăriile cu una sau mai multe persoane cu handicap, gospodăriile conduse de persoane vârstnice) au fost transferați către programul ESSN complementar (C-ESSN), finanțat de DG NEAR. În aprilie 2022, prin intermediul C-ESSN s-a acordat sprijin pentru 363 419 beneficiari.

³⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries>

dezvoltare și Investiții din Turcia (TKYB), se acordă mici granturi pentru formarea antreprenorilor și în domeniul antreprenoriatului, atât întreprinderilor nou-înființate ale refugiaților sirieni și ale comunităților-gazdă, cât și antreprenorilor existenți. Un alt proiect pus în aplicare în prezent de Banca Mondială sprijină dezvoltarea și punerea în aplicare a unui model de antreprenoriat social condus de femei pentru a asigura o activitate sustenabilă și generatoare de venituri atât pentru cele mai vulnerabile femei refugiate cu cetățenie siriană, cât și pentru femeile cu cetățenie turcă. Alte două proiecte vizează sprijinirea ocupării forței de muncă în agricultură. Proiectele ar trebui să se deruleze până la jumătatea anului 2025 cel târziu.

Gestionarea migrației

În acest domeniu prioritar, în cadrul primei tranșe a instrumentului au fost finanțate două proiecte în valoare totală de 80 de milioane EUR.

Un prim proiect a furnizat sprijin din partea UE pentru a consolida capacitatea pazei de coastă turce de a desfășura operațiuni de căutare și salvare. Al doilea proiect a urmărit sprijinirea Direcției Generale pentru Gestionarea Migrației (DGMM) în ceea ce privește activitățile sale de gestionare a returnărilor din UE. Ambele proiecte au fost finalizate.

Aspectele legate de gen ale proiectelor derulate în cadrul instrumentului

Comisia s-a angajat să pună în aplicare Planul de acțiune al UE pentru egalitatea de gen III (GAP) „Împreună către o lume a egalității de gen în perioada 2021-2025”³⁸, care urmărește consolidarea egalității de gen și emanciparea femeilor în acțiunile externe ale UE. În acest context, promovarea, protecția și respectarea drepturilor femeilor și fetelor, egalitatea de gen și emanciparea femeilor și a fetelor sunt priorități și obiective generale ale UE, care orientează intervențiile din cadrul instrumentului.

Mai precis, componenta umanitară a instrumentului este guvernată de politica de gen din 2013 a DG ECHO – „Dimensiunea de gen în ajutorul umanitar: nevoi diferite, asistență adaptată”. Aceasta implică apeluri către parteneri pentru ca aceștia să realizeze o analiză de gen odată cu lansarea unui program, să adapteze conceperea și punerea în aplicare a programelor la riscurile și oportunitățile diferite cu care se confruntă grupurile de gen și să raporteze cu privire la rezultate utilizând date defalcate în funcție de gen.

Astfel, aspectele legate de gen sunt luate în considerare pentru toate proiectele din cadrul instrumentului și sunt integrate. În ceea ce privește componenta umanitară, a fost pus în aplicare un indicator de gen și vârstă. Intervențiile din cadrul instrumentului sunt concepute să promoveze asigurarea de oportunități egale pentru bărbați și femei și băieți și fete. Datele defalcate în funcție de gen sunt colectate în scopul monitorizării. Cadrul revizuit privind rezultatele, lansat în 2020, continuă să defalce în funcție de gen datele tuturor indicatorilor relevanți (76 de indicatori), astfel cum au fost publicate de două ori pe an în Raportul de monitorizare a Instrumentului pentru refugiații din Turcia. Integrarea dimensiunii de gen este combinată cu acțiuni specifice care au fost dezvoltate pentru a asigura progresul în acest domeniu. Punerea în aplicare a instrumentului se realizează împreună cu parteneri care au o experiență solidă în ceea ce privește această abordare și care au capacitatea de a se angaja în

³⁸ https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_ro.pdf

dialogul cu autoritățile turce. Printre aceștia se numără Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), UN Women, Fondul ONU pentru Populație (UNFPA) și Organizația Internațională a Muncii (OIM).

Ca o contribuție specifică la sănătatea sexuală și reproductivă și drepturile aferente, mecanismul și-a depășit obiectivul în ceea ce privește consultațiile medicale prenatale. În total, 97 % dintre femeile refugiate au beneficiat de una sau mai multe consultații medicale prenatale, majoritatea acestora obținând cel puțin trei astfel de consultații. De asemenea, numărul de lăuze care au beneficiat de cel puțin o consultație medicală postnatală a crescut cu 50 % din 2018 datorită sprijinului acordat în cadrul instrumentului, în timp ce proporția femeilor refugiate aflate la vârsta de reproducere care s-au confruntat cu o nevoie nesatisfăcută în materie de servicii de sănătate reproductivă a scăzut cu 18 %. Serviciile de sănătate pentru refugiați sunt acordate prin intermediul proiectului SIHHAT, care gestionează aproximativ 180 de centre medicale pentru migranți din Turcia.

5. Monitorizare și evaluare

Sistemul de monitorizare și evaluare al instrumentului a fost conceput să fie pus în aplicare în mod treptat și să fie îmbunătățit în mod continuu.

Monitorizare

Cadrul privind rezultatele instrumentului reflectă cadrul strategic al instrumentului însuși, precum și acțiunile puse în aplicare în temeiul instrumentului și cadrele logice ale acestora. Cele mai recente evoluții ale Cadrului privind rezultatele și ale Teoriei schimbării referitoare la instrument au fost comunicate Comitetului director al instrumentului în decembrie 2021. Raportarea cu privire la realizările instrumentului a continuat de două ori pe an prin intermediul raportului cuprinzător de monitorizare a instrumentului. Cel mai recent raport, care acoperă perioada până în iunie 2021, poate fi accesat pe site-ul web al DG NEAR³⁹.

Comisia este sprijinită în continuare de o echipă de asistență tehnică (SUMAF⁴⁰) în îndeplinirea sarcinilor de monitorizare și raportare ale instrumentului.

Până la sfârșitul lunii decembrie 2021 fuseseră finalizate 193 de misiuni de monitorizare: au fost efectuate șase misiuni de monitorizare axată pe rezultate, 72 de misiuni de asistență tehnică și 115 misiuni de control/monitorizare la fața locului; 65 % dintre aceste misiuni s-au axat pe contractele care fac obiectul gestiunii directe⁴¹.

Monitorizarea acțiunilor finanțate în cadrul planurilor de punere în aplicare a ajutorului umanitar a fost realizată de personalul DG ECHO aflat pe teren în Turcia și de biroul regional al DG ECHO din Amman, precum și de personalul de la sediul central, care a efectuat vizite de monitorizare. Până la sfârșitul lunii februarie 2021 fuseseră finalizate 90 de misiuni de monitorizare.

³⁹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

⁴⁰ Asistență tehnică pentru sprijinirea monitorizării acțiunilor finanțate în cadrul Instrumentului pentru refugiați din Turcia – IPA/2018/393-877

⁴¹ Cifre cumulate, începând cu 2017.

Evaluarea

Evaluarea strategică la jumătatea perioadei

Evaluarea strategică la jumătatea perioadei a instrumentului a acoperit conceperea, elaborarea și perioada de punere în aplicare a primei tranșe, de la crearea sa, la sfârșitul anului 2015, până la finalizarea sa, la începutul anului 2021. Evaluarea globală a evaluării a arătat că instrumentul a avut o amploare și o acoperire fără precedent și a fost mobilizat rapid, răspunzând în mare măsură nevoilor refugiaților. Instrumentul a avut o contribuție majoră în ceea ce privește satisfacerea nevoilor de bază ale refugiaților și a permis guvernului să consolideze mai rapid decât ar fi fost posibil în alte condiții serviciile de sănătate și educație. În urma evaluării s-a constatat că instrumentul a colaborat bine cu partenerii săi guvernamentali, în pofida unor modalități uneori dificile, și că acesta poate fi considerat un model în ceea ce privește operațiunile pentru refugiați, întrucât a oferit sprijin practic și a demonstrat solidaritate cu refugiații din Turcia. În urma evaluării s-a constatat, de asemenea, că, deși tranziția de la urgență la dezvoltare a fost în mare măsură lină, incertitudinea cu privire la finanțarea viitoare a compromis capacitatea de a planifica în mod eficace. Concluziile raportului arată că trebuie depuse mai multe eforturi pentru ca sprijinul acordat de instrument să ajungă la refugiații care sunt cel mai puțin susceptibili de a avea acces la acesta; de asemenea, se recomandă asigurarea unui acces sporit la servicii pentru refugiații ale căror nevoi nu sunt satisfăcute într-o măsură suficientă și luarea unor măsuri de atenuare a tensiunilor sociale, destinate refugiaților. Raportul include, de asemenea, un rezumat concis și o secțiune privind răspunsul instrumentului la pandemia de COVID-19. Raportul a fost prezentat Comitetului director din iunie 2021 și publicului larg în cadrul unui eveniment care a avut loc la începutul lunii iulie. Detaliile privind evaluarea pot fi consultate la următoarea adresă:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_en

6. Audit

După publicarea, în noiembrie 2018, a Raportului special privind instrumentul al Curții de Conturi Europene (CCE)⁴², Comisia a continuat punerea în aplicare a recomandărilor formulate în cadrul raportului. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare cu privire la toate recomandările, în special în legătură cu elaborarea unei strategii de tranziție, cu complementaritatea dintre mecanismele mobilizate în cadrul instrumentului și cu reducerea costurilor indirecte de sprijin.

7. Comunicare și vizibilitate

Strategia de comunicare din 2017 rămâne cadrul global pentru activitățile de comunicare, având ca scop sporirea vizibilității acțiunilor finanțate în cadrul instrumentului.

⁴² https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_RO.pdf

Pe canalul de televiziune CNNTurk au fost difuzate mai multe episoade intitulate „New Beginning”, care au prezentat zece subiecte de interes dintr-o perspectivă umană, precum și proiecte din cadrul instrumentului. Episoadele au fost difuzate pe canalul YouTube al delegației UE, cu subtitrări în limba engleză, și sunt disponibile și sub formă de playlist. A fost efectuat un sondaj cantitativ pentru a evalua percepția publicului (inclusiv cea a refugiaților) cu privire la sprijinul acordat de UE refugiaților din Turcia. Ajutorul umanitar acordat de UE în cadrul instrumentului, împreună cu organizațiile sale partenere, a produs și a difuzat o varietate de produse de comunicare destinate publicului din UE și din Turcia, printre care opt materiale video, trei comunicate de presă locale care au generat acoperire mediatică în Turcia, și un articol pe blog.

Evenimente și ceremonii

Cu ocazia Zilei Mondiale a Refugiaților, secretariatul instrumentului a găzduit, timp de o săptămână, un festival de film online, în cadrul căruia au fost prezentate filme care scot în evidență viața refugiaților. Acestea vorbesc despre diverse aspecte ale vieții refugiaților; de exemplu, despre experiențele prin care au trecut pentru a se instala într-o altă țară, despre care nu știau nimic până în momentul respectiv, despre obstacolele și dificultățile cu care s-au confruntat în încercările lor de a-și construi o viață nouă, păstrându-și în același timp identitatea în noua țară, precum și despre experiențele lor legate de stabilirea unor noi relații și de acceptarea unor noi provocări. Filmele au putut fi vizionate în streaming pe întreg teritoriul Belgiei în perioada 20-26 iunie 2021 și au inclus documentare, producții în direct, inclusiv înregistrări de scurt-metraj, mediu-metraj și lung-metraj⁴³. În paralel, delegația UE la Ankara a organizat, în incinta Turnului Galata din Istanbul, un eveniment bazat pe tehnologia *video mapping*. Materialele video ale acestui eveniment, precum și promovarea festivalului de film, au fost prezentate pe canalele de comunicare socială ale delegației UE și ale DG NEAR.

În mai multe orașe, au fost organizate evenimente și misiuni la care au participat șeful delegației UE, șeful adjunct al delegației și șeful departamentului Operațiuni. În plus, partenerii de implementare au organizat evenimente și au realizat reportaje, materiale video și publicații. Printre acțiunile întreprinse se numără o activitate de plantare de arbori în incinta unei școli construite cu fonduri UE, o ceremonie de predare de ambulanțe către Ministerul Sănătății, materiale video realizate în cadrul proiectului SIHHAT, precum și reportaje privind proiectele instrumentului, realizate de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB), de *Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie* și Semilună Roșie (IFRC), de Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), de Banca Mondială și de alți parteneri. Partenerii de implementare au publicat, pe canalele lor de comunicare socială, o serie de articole, care au fost partajate de delegația UE.

Prezența în mass-media

Pe platformele de comunicare socială a fost lansată o campanie referitoare la Conferința din 2021 privind Siria, care a cuprins materiale video despre sectoarele din sfera instrumentului, precum și o transmisie în direct, în limbile engleză și turcă, pe Facebook și Twitter. Au fost produse și partajate pe conturi de pe platformele de comunicare socială cinci videoclipuri,

⁴³ <https://unheardstories.eu/>

care au evidențiat cinci sectoare din cadrul instrumentului. În plus, pe site-ul Delegației UE au fost publicate două articole privind serviciile de sănătate și construcția de spitale.

În ianuarie 2022, în Turcia, Germania, Italia, Suedia, Portugalia și Polonia, a avut loc o campanie digitală la scară largă – #PowerToBe, menită să prezinte Plasa de siguranță socială de urgență (ESSN). Campania s-a desfășurat pe platformele de comunicare socială, dar a făcut apel și la influențatori, micro-influențatori și parteneri din domeniul relațiilor publice/mass-media.

8. Concluzii și etapele următoare

În 2021, s-au înregistrat progrese importante în ceea ce privește punerea în aplicare a instrumentului. Pachetul financiar operațional al instrumentului a fost contractat integral și s-au plătit peste 4,6 miliarde EUR. Instrumentul a continuat să furnizeze asistența atât de necesară refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia.

Printre etapele următoare se numără:

- *continuarea punerii în aplicare cu eficacitate a tuturor proiectelor în beneficiul refugiaților și al comunităților-gazdă, în conformitate cu principiile bunei gestiuni financiare;*
- *monitorizarea și punerea în aplicare a recomandărilor evaluării la jumătatea perioadei;*
- *continuarea desfășurării activităților de comunicare cu privire la instrument;*
- *organizarea de reuniuni ale comitetului director al instrumentului în primăvara și în toamna anului 2022;*
- *programarea și punerea în aplicare a unui sprijin suplimentar pentru refugiații și comunitățile-gazdă din Turcia, pentru a asigura durabilitatea realizărilor instrumentului.*